

ВІДЗИВ
офіційного опонента
кандидата педагогічних наук, доцента
Академії праці, соціальних відносин і туризму,
завідувача кафедри спеціальних туристичних дисциплін
Сокол Тетяни Георгіївни,
на дисертаційне дослідження Казьмерчук Анастасії Вікторівни
«Формування професійної культури майбутніх менеджерів туризму
в позааудиторній діяльності вищого навчального закладу»,
представлене на здобуття
наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності
13.00.04 - теорія і методика професійної освіти

На даному етапі розвитку вітчизняної системи вищої освіти в контексті світового досвіду відбувається концептуальна зміна парадигми професійної підготовки спеціалістів на основі компетентнісного підходу, що висуває нові високі вимоги до форм і засобів формування професійної культури майбутніх фахівців. Це безпосередньо стосується також професійної туристичної освіти.

Нині наша держава переживає непрості часи. Складна ситуація, в якій опинилася країна, знайшла відображення і в сфері туризму. Підвищення цін на подорожі, зменшення туристичних потоків, перерозподіл перспективних туристичних дестинацій в середині України внаслідок втрати Криму – все це спричинило спад туристичної активності в країні. Але вже туристичний сезон 2016 року продемонстрував її значне пожвавлення. Туризм – одна з найстійкіших сфер соціальної діяльності, яка має унікальну здатність трансформуватись та відроджуватись у різних формах. Тому якісна підготовка кадрів для сфери туризму – фахівців з належним рівнем професійної культури і здатністю постійно підвищувати її рівень - в наш час набуває все більшого значення.

Але, незважаючи на те, що питання підготовки висококваліфікованих кадрів для сфери туризму останнім часом досить активно розглядається у наукових дослідженнях і розвідках, проблема формування професійної культури майбутніх менеджерів туристичної індустрії в процесі позааудиторної діяльності, а зокрема – розробка відповідних програм, методик і технологій, все ще вимагає уваги вітчизняної педагогічної науки.

Тому вибір А. В. Казьмерчук теми «Формування професійної культури

майбутніх менеджерів туризму в позааудиторній діяльності вищого навчального закладу» представляється обґрунтованим і своєчасним, а його результати можуть становити наукову і практичну користь для сфери професійної туристичної освіти в Україні.

Актуальність теми дослідження переконливо обґрунтовано автором дослідження наявністю вказаної у роботі низки протиріч, зокрема:

- між потребою суспільства у висококваліфікованих кадрах туристичної сфери та недостатньою теоретичною та методичною розробкою проблеми їх підготовки в позааудиторній діяльності;

- між наявними інноваційними технологіями, спрямованими на розвиток професійної культури майбутніх фахівців, і недостатнім рівнем їх упровадження в освітній процес,

подолання яких може мати як наукове, так і практичне значення.

Дисертація А.В. Казьмерчук є цілісним науковим дослідженням, спрямованим на виконання визначеної мети та розв'язання поставлених завдань. Автореферат дисертації повністю відображає зміст та структуру дисертації, висвітлює основні ідеї та здобутки дослідника.

У вступі автором обґрунтовано актуальність і доцільність дослідження; зв'язок із науковими програмами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення

одержаних результатів; наведено дані про апробацію та впровадження результатів дослідження. Дослідження виконано відповідно до теми науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка «Професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти» (державний реєстраційний номер 011011002274). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 5 від 27.11.2009р.) та узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 1 від 23.02.2010р.).

Наукове значення дисертації полягає у її науковій новизні, і перед усім, в тому, що вперше обґрунтовано та розкрито особливості формування

професійної культури майбутніх фахівців в процесі позааудиторної діяльності, визначено сутність, структуру, критерії та показники її сформованості та запропоновано технологію її формування у майбутніх менеджерів туристичної сфери. Практичне значення результатів дослідження в тому, що вони можуть бути використані у практичній діяльності українських вищих навчальних закладів, зокрема - у організації різних форм позааудиторної роботи. Для посилення ефективності системи формування професійної культури майбутніх менеджерів туризму може бути використано також факультативний курс «Професійна культура майбутнього менеджера туризму», який пройшов успішну апробацію у низці вітчизняних ВНЗ.

Достовірність отриманих результатів дослідження забезпечується оптимальним вибором методів дослідження, аргументованістю викладу матеріалу, репрезентативністю експериментальної бази, а також значною інформаційною базою дослідження, яка складається з 278 найменувань, зазначених у списку літератури.

Результати роботи пройшли необхідну апробацію: положення дисертаційного дослідження висвітлювалися у виступах автора на міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференціях, а також у 24 наукових публікаціях.

У першому розділі роботи «Проблема формування професійної культури майбутніх менеджерів туризму в теорії і практиці професійної освіти» автором здійснено аналіз поняттєво-термінологічного апарату дослідження, визначено роль, функції та напрями позааудиторної діяльності у формуванні професійної культури майбутніх менеджерів туризму, розглянуто наукові підходи до її формування в позааудиторній діяльності вищого навчального закладу. Варто відзначити ґрунтовне дослідження автором сутності позааудиторної діяльності та її складових – навчального, виховного та науково-дослідного видів цієї діяльності. Детально розглянуто також зміст позааудиторної роботи та її місце у формуванні професійної культури майбутніх менеджерів туризму. На основі вивчення та узагальнення змісту наукових праць вчених автором визначено основні підходи до дослідження проблеми формування професійної культури:

системний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, культурологічний, компетентнісний, професіографічний, синергетичний, технологічний – та розглянуто в їх діалектичній єдності.

У другому розділі «Модель формування професійної культури майбутніх менеджерів туризму в позааудиторній діяльності вищого навчального закладу» автором виділено та проаналізовано основні структурні компоненти професійної культури майбутнього менеджера туризму (мотиваційно-аксіологічний, пізнавальний, діяльнісний, рефлексивно-аналітичний); виокремлено та охарактеризовано критерії її сформованості (цілемотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний та рефлексивний); розроблено структурну модель формування професійної культури майбутніх менеджерів туризму в позааудиторній діяльності вищого навчального закладу з включенням основних складових – цільової, змістової, технологічної та результативної. Розроблена модель є прозорою, цілісною, системною та науково обґрунтованою, її використання може бути корисним для визначення напрямів та розробки засобів підвищення ефективності формування професійної культури майбутнього менеджера туризму.

У третьому розділі дисертації «Експериментальне дослідження ефективності реалізації моделі формування професійної культури майбутніх менеджерів туризму в позааудиторній діяльності вищого навчального закладу» А. В. Казьмерчук наводить програму експериментального дослідження з перевірки і підтвердження ефективності розробленої авторської технології формування професійної культури майбутніх менеджерів туризму в позааудиторній діяльності вищого навчального закладу та подає детальний аналіз результатів педагогічного експерименту з використанням математичних методів, які переконливо підтверджують ефективність запропонованої методики, детально розкритої автором в матеріалах, вміщених у додатках.

В цілому визнаючи наукову та практичну цінність дисертаційного дослідження А. В. Казьмерчук вважаємо за потрібне висловити низку зауважень та пропозицій щодо його змісту, а саме:

1. У п. 1.1. при визначенні понять і термінів, які використовуються в

дослідженні, варто було б більше уваги приділити розгляду поняття «туризм» як майбутньої сфери професійної діяльності студентів, соціального феномену і середовища активних професійних комунікацій, в тому числі - полікультурних, що в свою чергу висуває специфічні вимоги до формування професійної культури майбутнього фахівця. В результаті в подальшому в дослідженні було приділено більше уваги формуванню професійної культури менеджера як управлінця, і менше - як менеджера сфери туризму.

2. В процесі створення моделі формування професійної культури майбутнього менеджера туризму (п. 2.2) автор, за його твердженням, керується низкою нормативних документів, в тому числі – навчальними планами та програмами професійної підготовки майбутніх менеджерів туризму (ст.88), але не вказує якими саме, яких ВНЗ, тому в подальшому вибір предметів, зокрема – варіативного предмету «Міжнародний туризм» для аналізу змісту підготовки менеджерів туризму не є, на наш погляд, достатньо обґрунтованим.

3. Також у п. 2.2. у переліку результатів вивчення факультативного курсу «Професійна культура майбутнього менеджера туризму» (ст. 96 - 97) присутні такі, які повинні бути сформовані в процесі вивчення фахових варіативних дисциплін як обов'язкові для випускника будь-якого профільного ВНЗ з туризму, де може навіть не вивчатись названий курс, і які не повністю кореспондуються зі змістом програми курсу, зокрема:

Знати:

- структуру туристичного підприємства;
- основні принципи, функції та завдання туристичного підприємства;
- вимоги до надання туристичних послуг в туризмі;
- роботу з системами бронювання туристичних послуг;
- принципи розробки анімаційних заходів для туристів тощо.

Вміти:

- володіти державною мовою та кількома іноземними мовами (хіба це можливо в результаті вивчення даного курсу?);
- розробляти туристичний продукт тощо.

Щоби виключити подібний дубляж автору варто змінити формулювання, на

зразок «поглибити знання», «розробляти та пропонувати туристичний продукт на високому рівні професійної культури» тощо.

Перелічені недоліки не є принциповими і не зменшують наукову новизну та практичну значущість дослідження та не впливають на його загальну позитивну оцінку.

Таким чином, можна зробити висновок, що дисертація А. В. Казьмерчук на тему «Формування професійної культури майбутніх менеджерів туризму в позааудиторній діяльності вищого навчального закладу» є цілісною та самостійною науковою працею, яка має наукове та практичне значення для теорії і методики професійної освіти і відповідає вимогам ДАК МОН України, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
доцент Академії праці,
соціальних відносин і туризму,
завідувач кафедри спеціальних
туристичних дисциплін

Т. Г. Сокол